

SXEDIO.A52

11.7.1878: ΤΟ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟ ΦΙΡΜΑΝΙ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑΣ 1.7.1878 ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΤΗΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΜΕΤΑΒΙΒΑΖΟΤΑΝ Η
ΚΥΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Το Φιρμάνι (διάταγμα) με το οποίο " η Σκιά του Θεού επί της Γης, ο κραταιότατος Πατισάχ" μεταβίβαζε την Κύπρο στην Αγγλία, το οποίο μετέφερε στην Κύπρο ο Σαμίχ Πασάς με το σκάφος του Αγγλου Ναυάρχου **John Hay**, ο οποίος ανέλαβε την κυριαρχία της Κύπρου και διαβάστηκε στη Λευκωσία στις **11 Ιουλίου 1878**, σε ειδική τελετή, πριν από την ανύψωση της αγγλικής σημαίας, την ίδια μέρα, όπως το παραθέτει ο Κ.Α. Κωνσταντινίδης στο βιβλίο του "Ιστορία της Κατοχής της Κύπρου" (Λευκωσία **1930**) έχει ως εξής:

"Προς τον βοηθόν μου Βεζύρην Σαδίκ Πασάν, Βαλήν του Βιλαετίου του Αρχιπελάγους, κάτοχον των παρασήμων Μετζιδιέ και Οσμανιέ, πρώτης τάξεως, έναν των επιφανεστέρων Υπουργών της υψηλοτάτης Κυβερνήσεως μου, τετιμημένον και μέγαν Υπουργόν του Κράτους, ευκλεή και πολυσέβαστον Μουσίρην, βάσιν της τάξεως του κόσμου, διαχειριστήν των υποθέσεων του Εθνους μετά σκέψεως οξυδερκούς διεκπεραιωτήν σπουδαιοτάτων υποθέσεων του ανθρωπίνου γένους μετά βαθείας προβλεπτικότητος, παγιωτήν του οικοδομήματος του Κράτους και της ευτυχίας, ενισχυτήν των στύλων της ευδαιμονίας και του μεγαλείου και δικαιούχον εις τας ποικίλας ευνοίας του Υψίστου Θεού- είθε ο Θεός, ου το όνομα έστω υπερευλογημένον, να διαιωνίζη το μεγαλείον αυτού.

Προς τον Αχμέτ Πασσάν, έναν εκ των τετιμημένων μου Μιρ-Μιράν Μουτασαρίφην της Νήσου Κύπρου, κάτοχον της τρίτης τάξεως του τα μάλιστα διακεκριμένου τάγματος του Μετζιδιέ το αγγάϊσμα αξιосέβαστων αρχηγών στηριζόμενον επί επιφανών προσώπων, κεκοσμημένον αξιοπρέπειαν και τιμήν,

περιβεβλημένον δυνάμει και μεγαλοπρεπεία, ειδικώς ευνοηθέντα υπό της μεγαλοδώρου ευνοίας του Κυρίου και θεού, είθε η ευδαιμονία αυτού να είναι διαρκής.

Προς τον Ναΐμπ και τον Μουφτήν της Κύπρου, πρότυπα σοφών δικαστών είθε η σοφία αυτών ν' αυξάνη.

Προς τα Μέλη του Συμβουλίου και τους Προεστούς του λαού, το καύχημα των επιφανών και των τετιμημένων είθε η τιμή αυτών να αυξάνη.

Εστω εις γνώσιν υμών επί τη αφίξει του Υψηλού Αυτοκρατορικού κρυπτογραφήματός μου, ότι της παραχωρήσεως προς Αυτήν υπό μορφήν προσωρινότητος, της Νήσου Κύπρου, γενομένης επιθυμητής και εξαίτηθείσης υπό της ενδόξου Βρετανικής Κυβερνήσεως, εν συνεπεία γνωστών αιτιών και κατόπιν διασκέψεως επί του ζητήματος εις το ημέτερον Ανώτατον Συμβούλιον των επιφανών Υπουργών, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι η ειρημένη Κυβέρνησις έχει δώσει μέχρι του νυν κατά τας απαιτήσεις της φιλίας και ειλικρινείας, αι οποίαι έκπαλαι υφίσταντο μεταξύ της ημετέρας Υψηλής Κυβερνήσεως και Εκείνης διά θετικών πράξεων πολλάς αποδείξεις των καλοκαγάθων σχεδίων και σκοπών της προς την ημετέραν Κυβέρνησιν ότι συνεπώς θα συνήδε προς τας απαιτήσεις των περιστάσεων και της περιστάσεως ότι η ειρημένη Κυβέρνησις θα κατείχε την ειρημένην Νήσον προσωρινώς, εθεωρήθη πρόσφορον όπως η προσωρινή διοίκησις της ειρημένης Νήσου μεταβιβασθή εις την ειρημένην Κυβέρνησιν υπό τον όρον (συνωδά τη συμβάσει τη σχεδιασθείση, σφραγισθείση και υπογραφείση προς τούτο) ότι θα υφίστασται Ιεροδικεΐον εν τη Νήσω ως μέχρι τούδε, όπερ θα εξακολουθήση να διεξάγη τας θρησκευτικάς υποθέσεις της Μουσουλμανικής Κοινότητος, ότι κυβερνητικός υπάλληλος θα διορισθή υπό του Αυτοκρατορικού Υπουργείου του Εβκάφ, επίσης εκ των της Μουσουλμανικής Κοινότητος, ίνα διαχειρίζηται ομού μεθ' ενός υπαλλήλου διορισθησομένου υπό της ρηθείσης Κυβερνήσεως τα ιερά τζαμιά και τας ιδιοκτησίας, την ακίνητον περιουσίαν γαίας

ανηκούσας εις τα Μουσουλμανικά κοιμητήρια σχολεία, και άλλα θρησκευτικά καθιδρύματα ευρισκόμενα εν τη Νήσω.

Οτι το πλεόνασμα το υπολειπόμενον μετά την αφαιρέσιν των τοπικών δαπανών από το σύνολον των ημετέρων αυτοκρατορικών φόρων των καταβαλλομένων νυν προς την ημετέραν υψηλήν Κυβέρνησιν υπό της ρηθείσης Νήσου, θα καταβάλληται ετησίως προς την ημετέραν Κυβέρνησιν,

Οτι αι γαίαι μιρί και βακφ, αι ευρισκόμεναι εν τη ρηθείση Νήσω, θα πωληθώσιν ελευθέρως ή θα καλλιεργηθώσι και τα εξ αυτών προερχόμενα χρήματα, θα περιλαμβάνονται εις τους ρηθέντας Αυτοκρατορικούς φόρους.

Και ότι η ειρημένη Κυβέρνησις θα έχη την εξουσίαν ν' αγοράση εις αρμοζούσας τιμάς και διά του επιτετραμμένου υπαλλήλου τας αναγκαιούσας χέρσους γαίας διά δημόσια έργα και δι' άλλους σκοπούς γενικής χρησιμότητος.

Και της αποφάσεως ταύτης αναφερθείσης και υποβληθείσης προς κύρωσιν εις την Ημετέραν Ευγενή Μεγαλειότητα και του ημετέρου υψηλού αυτοκρατορικού Ιραδέ επισυναπτομένου και εκδοθέντος προς εκτέλεσιν της άνω αποφάσεως.

Υμείς, οι άνω αναφερόμενοι Βαλής Μουτασαρίφ, Ναϊμπ, Μουφτής και άλλοι διατάττεσθε, διά του παρόντος, να προβήτε εις την μεταβίβασιν προς τους υπαλλήλους της ειρημένης Κυβερνήσεως της προσωρινής διακυβερνήσεως της ειρημένης Νήσου και καταβάλητε φροντίδα, ώστε ουδεμιά πράξις ή ενέργεια να γίνη εναντίον της ημετέρας αυτοκρατορικής εγκρίσεως".

(Μεταγλώττιση)

Μεταγλωτισμένο το Φιρμάνι έχει ως εξής:

"Προς το βοηθό μου Βεζύρη Σαδίκ Πασά, Βαλή του Βιλαετίου του Αρχιπελάγους, κάτοχο των παρασήμων Μετιδιέ και Οσμανιέ, πρώτης τάξης, ένα από τους πιο

επιφανείς Υπουργούς της Υψηλότατης Κυβέρνησης μου, τιμημένο και μέγα Υπουργό του Κράτους, ένδοξο και πολυσέβαστο Μουσίρη, βάση της τάξης του κόσμου, διαχειριστή των υποθέσεων του Έθνους με οξυδερκή σκέψη, διεκπεραιωτή σπουδαιότατων υποθέσεων του ανθρώπινου γένους, με βαθιά προβλεπτικότητα, παγιωτή του οικοδομήματος του Κράτους και της ευτυχίας, ενισχυτή των στύλων της ευδαιμονίας και του μεγαλείου και δικαιούχο στις ποικίλης εύνοιας του Υψιστου Θεού, είθε ο Θεός του οποίου το όνομα να είναι υπερευλογημένο, να διαιωνίζει το μεγαλείο του.

Προς τον Αχμέτ Πασσά, έναν από τους τιμημένους μου Μιρ Μιράν Μουτασαρίφη της Νήσου Κύπρου, κάτοχο της τρίτης τάξης του πολύ διακεκριμένου τάγματος του Μετζιδιέ, το αγγλίσμα αξιολογίων αρχηγών, που στηρίζεται σε επιφανή πρόσωπα, κοσμημένο με αξιοπρέπεια και τιμή, περιβλημένο με δύναμη και μεγαλοπρέπεια, που ευνοήθηκε ειδικά από τη μεγαλόδωρη εύνοια του Κυρίου και Θεού, είθε η ευδαιμονία του να είναι διαρκής.

Προς τον Ναϊμπ και τον Μουφτήν της Κύπρου πρότυπα σοφών Δικαστών, είθε η σοφία τους να αυξάνει.

Προς τα Μέλη του Συμβουλίου και τους Προεστούς του λαού, το καύχημα των επιφανών και των τιμημένων, είθε να αυξάνει η τιμή τους.

Ας είναι σε γνώση σας με την άφιξη του Υψηλού Αυτοκρατορικού κρυπτογραφήματος μου, ότι την παραχώρηση της προς Αυτήν, υπό μορφή προσωρινότητας της Νήσου Κύπρου που επιθυμούσε και αιτούσε η ένδοξη Βρετανική Κυβέρνηση σε συνέπεια γνωστών αιτιών και ύστερα από διάσκεψη στο ζήτημα στο Ανώτατο Συμβούλιο των επιφανών Υπουργών μας, λαμβανομένου υπόψη ότι η ειρηνόμενη Κυβέρνηση έχει δώσει μέχρι και σήμερα κατά τις απαιτήσεις της φιλίας και ειλικρίνειας, οι οποίες από παλαιά υπήρχαν μεταξύ της δικής μας Υψηλής Κυβέρνησης και Εκείνης με θετικές πράξεις, πολλές αποδείξεις των

καλοκάγαθων σχεδίων και σκοπών της προς την Κυβέρνηση μας και ότι συνεπώς θα ταίριαζε με τις απαιτήσεις των περιστάσεων και της περίπτωσης ότι η αναφερόμενη Κυβέρνηση θα κατείχε την αναφερόμενη νήσο προσωρινά, θεωρήθηκε πρόσφορο όπως η προσωρινή διοίκηση της αναφερόμενης Νήσου μεταβιβασθεί στην αναφερόμενη Κυβέρνηση υπό τον όρο (σύμφωνα με τη Σύμβαση που σχεδιάστηκε, σφραγίστηκε και υπογράφηκε για τον σκοπό αυτό) ότι θα υπάρχει Ιεροδικείο στη Νήσο ως μέχρι σήμερα, το οποίο θα εξακολουθήσει να διεξάγει τις θρησκευτικές υποθέσεις της Μουσουλμανικής κοινότητας, ότι κυβερνητικός υπάλληλος θα διορισθεί από το αυτοκρατορικό Υπουργείο του Εβκάφ, επίσης από (μέλη) της Μουσουλμανικής Κοινότητας για να διαχειρίζεται, μαζί με ένα υπάλληλο που θα διορισθεί από την αναφερόμενη Κυβέρνηση, τα ιερά τζαμιά και τις ιδιοκτησίες, την ακίνητη περιουσία και τις γαίες, που ανήκουν στα Μουσουλμανικά κοιμητήρια, σχολεία και άλλα θρησκευτικά καθιδρύματα που βρίσκονται στη Νήσο.

Οτι το πλεόνασμα που θα παραμένει μετά την αφαίρεση των τοπικών δαπανών από το σύνολο των δικών μας αυτοκρατορικών φόρων, που καταβάλλονται τώρα προς τη δική μας Υψηλή Κυβέρνηση από την αναφερόμενη Νήσο, θα καταβάλλεται κάθε χρόνο προς την Κυβέρνηση μας.

Οτι οι γαίες μίρι και βακφ, που βρίσκονται στην αναφερόμενη Νήσο, θα πωληθούν ελεύθερα ή θα καλλιεργηθούν και τα χρήματα που θα προέλθουν από αυτές θα περιλαμβάνονται στους αναφερόμενους Αυτοκρατορικούς Φόρους.

Και ότι η αναφερόμενη Κυβέρνηση θα έχει την εξουσία να αγοράσει σε κατάλληλες τιμές και με τον επιτετραμμένο υπάλληλο της, τις αναγκαίες χέρσες γαίες για δημόσια έργα και για άλλους σκοπούς γενικής χρησιμότητας.

Και η απόφαση αυτή θα αναφέρεται και θα υποβάλλεται προς κύρωση στην Ευγενή Μεγαλειότητα μας και του δικού μας Υψηλού Αυτοκρατορικού Ιραδέ

που θα επισυνάπτεται και θα εκδίδεται προς εκτέλεση της πιο πάνω απόφασης.

Εσείς, οι άνω αναφερόμενοι Βαλής, Μουτασαρίφ, Ναϊμπ, Μουφτής και άλλοι διατάσσετε με το παρόν να προβείτε στη μεταβίβαση προς τους υπαλλήλους της αναφερόμενης Κυβέρνησης, της προσωρινής διακυβέρνησης της αναφερόμενης νήσου και φροντίσετε ώστε καμιά πράξη ή ενέργεια να μη γίνει εναντίον της αυτοκρατορικής μας έγκρισης".

Στην ανάγνωση του Σουλτανικού Φιρμανίου παρέστη

και ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Σοφρώνιος, ο οποίος όμως δεν παρέστη στην άλλη τελετή, κατά την ανύψωση της Αγγλικής Σημαίας, γιατί θεωρήθηκε ότι η τελετή θα ήταν προσβλητική για τους Τούρκους. Αλλά ο Αρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος πήγε αργότερα και χαιρέτισε τον Χέϋ όπου συνέβη μάλιστα και μικροεπεισόδιο. Γράφει ο Κ.Α. Κωνσταντινίδης:

" Ο Αρχιεπίσκοπος παρευρεθείς εις το Σεράγιον κατά την ανάγνωσιν του Σουλτανικού Φιρμανίου μετά των Κοτζιαμπάσηδων Χριστοδούλου Οικονομίδη και Σοφ. Λυσσανδρίδη κατόπιν επισήμου προσκλήσεως του **Hay** δεν ηθέλησε να παραστή εις την ανύψωσιν της αγγλικής σημαίας εις τον Κουσλάν, κατά συμβουλήν, πιθανώς του Χρ. Οικονομίδη, ο οποίος όταν εξήρχετο από το Σεράγιον έσκυψεν εις το αυτί του Αρχιεπισκόπου και του είπε, φαίνεται, ότι δεν ήτο φρόνιμον να παρευρεθεί εις τελετήν εξερεθιστικήν και προσβλητικήν διά τους Τούρκους.

Μετά την τελετήν όμως της Σημαίας, ο αρχηγός της κυπριακής Εκκλησίας συνοδευόμενος από τους Κοτσιαμπάσηδες επεσκέφθη τον **Hay** εις την οικίαν του Σιακαλλή όπου είχε καταλύση. Συνώδευσεν επίσης τον Μακαριώτατον και ο Γουσταύος Λαφφών. ως διερμηνεύς.

Κατά την επίσημον αυτήν συνάντησιν ο διερμηνεύς Κερατσίνος αναφερόμενος εις το επεισόδιον, το οποίον αφηγήθηκεν κατά την ανύψωσιν της αγγλικής σημαίας, είχε το θράσος να λάβη μέρος

και να ομιλήση ως άτομον και να πη "είδαμε την ανοησίαν, την οποίαν έκαμεν ο ρωμιός σήμερα, αλλά να προσέξουν καλά οι Ρωμιοί, διότι εις κάθε πταίσμα των θα τιμωρούνται διπλασίως παρά οι Τούρκοι".

Εις την οικτράν αυτήν εκδήλωσιν οικτρού Λιβαντινισμού όλοι οι παρευρισκόμενοι πρωτοστατούντος του Γουσταύου Λαφφών εφώναξαν προς τον Αρχιεπίσκοπον: "Διαμαρτυρηθείτε Μακαριώτατε".

Βεβαίως δε και ο Αρχιεπίσκοπος ο ίδιος θέλων να διαμαρτηθή παρεκάλεσε τον Λαφφών να εκφράση την ζωηράν διαμαρτυρίαν του διά την τόσω προσβλητικήν φράσιν του Κερατσίνου και δηλώση ότι οι Έλληνες έχοντες υπόψει τους νωπούς λόγους του **Hay** εις το Σεράγιον και τον Κουσλάν περί ισονομίας και ισοπολιτείας, δεν εφαντάζοντο ποτέ να ακούσωσιν εξ αφορμής ενός επεισιοδίου, του οποίου υπαίτιος πράγματι ήτο ο τουρκικός φανατισμός, την απειλήν ότι θα τιμωρούνται έστω εις τυχόν σφάλματα των διπλασίως παρά οι Τούρκοι, ως εάν θα εξηκολούθουν αυτοί και μετά την αγγλικήν κατοχήν να είναι προνομιούχοι δεσπόται, καθώς ήσαν προηγουμένως, οι δε Χριστιανοί δούλοι. Αναμένομεν, προσέθεσεν ο Αρχιεπίσκοπος να ίδωμεν εκ των πραγμάτων ότι απέναντι του νόμου θα ήναι και χριστιανοί και τούρκοι ίσοι.

Ο Hay απαντών εις την διαμαρτυρίαν αυτήν, την οποίαν ενειψύψχωσεν ο Φιλελεύθερος Γ. Λαφφών, εξέφρασε την λύπην του δι' όσα εν αγνοία του είπεν εξ ιδίων ο διερμηνεύς, βεβαιώσας ότι όσα υπεσχέθη θα εφαρμοσθώσι προσθέσας εν τέλει ότι το εν λόγω υποκείμενον δεν ήτο καν επίσημος διερμηνεύς της Κυβερνήσεως, αλλά τροφοδότης απλούς του αγγλικού στρατού εις Σμύρνην χρησιμοποιηθείς κατ' ανάγκην διά διερμηνείαν ελλείψει άλλου καταλληλοτέρου.

Μετά τας εξηγήσεις αυτάς αποχαιρετήσας ο Μακαριώτατος τον Ναύαρχον απήλθε μετά των συνοδών του".